

**GODIŠNJI
IZVJEŠTAJ 2007**

O Centru za monitoring

Vladavina prava

Monitoring finansiranja političkih partija

Unapređenje izbornog zakonodavstva: Kampanja javnog zastupanja

Unapređenje predstavljenosti manjina u Parlamentu

Monitoring suđenja

Civilno društvo

Upoznaj sistem da bi ga mijenjao

Međunarodne posmatračke misije

ENEMO misija: Posmatranje parlamentarnih izbora u Ukrajini

Publikacije

Izbori i izborni zakonodavstvo 1990-2006, prof. Dr Veselin Pavićević, Mr Olivera Komar i Zlatko Vujović

Elections and Electoral Law 1990-2006, prof. Dr Veselin Pavićević, Mr Olivera Komar i Zlatko Vujović

Izmjene izbornog zakona (Kompilacija autorskih tekstova)

Političke partije i partijski sistemi, prof. Dr Vladimir Goati

Izborni sistemi zemalja Evropske unije, Zlatko Vujović

Ravnopravnost i razlike, Mr Boško Tripković

Finansijski izvještaj za 2007.

Centar za monitoring je nevladina organizacija osnovana maja 2000. godine, čiji je glavni cilj da obezbijedi infrastrukturnu i ekspertsku podršku za kontinuirano nadgledanje cjelokupnog procesa tranzicije u Crnoj Gori. Jedan od glavnih razloga dosadašnjeg CEMI-jevog uspjeha je otvorenost za svakog građanina koji izrazi želju da učestvuje u aktivnostima naše organizacije. Činjenica koja ovo najbolje oslikava je broj od preko 3.000 punoljetnih volontera koji su na različite načine bili uključeni u rad CEMI-ja. Drugim riječima, skoro 0,7 odsto od ukupnog broja građana sa pravom glasa je ustvari članstvo organizacije, što najbolje pokazuje koliko je važna uloga CEMI-ja u demokratskom razvoju Crne Gore.

Vizija CEMI-ja je Crna Gora zemlja slobode, blagostanja, vladavine prava i mogućnosti.

Misija CEMI-ja je promovisanje i zastupanje vrijednosti otvorenog društva i vladavine prava u Crnoj Gori.

Ciljevi:

- monitoring izbornog procesa
- reforme zakonodavstva u Crnoj Gori
- nadgledanje poštovanja političkih prava i sloboda u Crnoj Gori
- nadgledanje poštovanja i implementiranja Zakona i Ustava Crne Gore
- nadgledanje procesa tranzicije
- zaštita ljudskih prava i sloboda, kao i promocija vrijednosti i ideja građanskog društva.

Članovi Upravnog odbora:

Đuro Stojanović, predsjednik

Vladan Radunović

Stevo Muk

Ivana Vojvodić

Radmila Piletić

Jadranka Kaluđerović

Boško Nenezić

Članovi Programskog savjeta:

Prof. dr Veselin Pavićević, predsjednik

Dr Srđan Darmanović

Prof. dr Vladimir Goati

Prof. dr Milorad Ivočić

Vojislav Raonić

Donatori

Međunarodni centar "Ulof Palme", Štokholm
Fondacija Institut za otvoreno društvo FOSI, Podgorica
Norveška narodna pomoć - NPA
NED - Nacionalna zadužbina za demokratiju
Švedski Helsinški komitet za ljudska prava
Balkan Trust for Democracy
Ambasada SR Njemačke
Konzulat Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici
Ambasada Velike Britanije
USAID - ORT
Kanadska agencija za međunarodni razvoj - CIDA
Ambasada Kraljevine Holandije
Ambasada Švajcarske
Ambasada Finske
Delegacija Evropske komisije, Beograd
COLPI, Budimpešta
OSCE
Freedom House, Beograd
Skupština Republike Crne Gore
Vlada Republike Crne Gore
USAID - OTI
Austrijska agencija za razvoj
Austrijski istraživački centar za mir i razrješenje konflikta

Partneri

CeSID, Beograd
CEDEM, Podgorica
Juventas, Podgorica
CRNVO, Podgorica
PR Resource Center - Centar za odnose sa javnošću nevladinih organizacija, Podgorica
Pravna inicijativa od javnog interesa - PILI

Izvršni direktor:

Zlatko Vujović

Programski direktor:

Olivera Komar

PR koordinator:

Dragana Vešović

Dosadašnji pojedinačni projekti u okviru ovih programa:

I Izbori

- Nadgledanje izbora u od 2000. godine (više od 20 izbora, domaćih i stranih, do sada)
- Okrugli sto o statusu i ulozi nevladinih organizacija u društvu
- Trening za trenere političkih partija

II Vladavina prava

- Monitoring finansiranja političkih partija
- Priprema modela zakona za izmjenu zakona o finansiranju političkih partija
- Izrada i ažuriranje baze podataka o finansiranju političkih partija, zaradama javnih funkcionera i javnim nabavkama
- Monitoring prava na odbranu i pretpostavke nevinosti
- Zakon o finansiranju političkih partija
- Zakon o političkim partijama
- Model zakona o centralnom biračkom spisku
- Model zakona o izboru odbornika i poslanika
- Model zakona o državnoj izbornoj komisiji

III Dobra uprava

- Edukacija javnih funkcionera o konfliktu interesa
- Priručnik o konfliktu interesa za javne funkcionere
- Trening za predstavnike NVO sektora na temu javnog zastupanja i izgradnje koalicija
- Upoznavanje građana Crne Gore sa institucijom ombudsmana
- Studija slučaja finansiranja političkih partija u Crnoj Gori
- Monitoring rada ombudsmana
- Praćenje implementacije Zakona o finansiranju političkih partija i Zakona o političkim partijama

IV Civilno društvo

- PR Resource Center – Centar za odnose sa javnošću nevladinih organizacija
- Upoznaj sistem da bi ga mijenjao
- Monitoring rada popisivača stanovništva
- Strategija kao sredstvo – povjerenje kao cilj
- Institut za građansko društvo i demokratiju

V Evropske integracije

- Upoznaj Evropsku uniju – vršnjačka edukacija i EU debatni klubovi
- Komunikaciona strategija
- Deklaracija o pristupanju EU
- Istraživanje javnog mnjenja o integracionim procesima u Crnoj Gori

Projekat

MONITORING FINANSIRANJA POLITIČKIH PARTIJA

Monitoring finansiranja političkih partija predstavlja projekat koji Centar za monitoring CEMI realizuje petu godinu za redom, uz podršku Fondacije Instituta za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori.

Prvi naporu u okviru ove oblasti započeti su izradom Zakona o finansiranju političkih partija, a potom i njegovim usvajanjem 2004. godine na prijedlog CEMI-ja. Nakon usvajanja CEMI-jevog prijedloga Zakona, vršen je monitoring kvaliteta primjene istog. Izmjene tog zakona, koje su se desile konsenzusom gotovo svih političkih partija 2005. godine, a na štetu kvaliteta teksta zakona, uticali su da akcenat napora naše organizacije bude ponovo usmjeren ka zakonodavnoj oblasti.

Nakon izmjena Zakona o finansiranju političkih partija 2005. godine kada je usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih partija, otišlo se korak nazad kada je ova oblast u pitanju. Uprava za antikorupcijsku inicijativu je na inicijativu Centra za monitoring, zatražila je od eksperata Savjeta Evrope da urade procjenu zakonske regulative u Crnoj Gori koja je vezana za finansiranje političkih partija. U preporukama Savjeta Evrope je navedeno da je došlo do značajnih izmjena normativnih akata, te da je to stanje neophodno promijeniti.

CEMI je aktivnostima u okviru ovog projekta preduzeo prve korake ka tome, a to je pisanje prijedloga novog zakona o finansiranju političkih partija. Prijedlog Zakona o finansiranju političkih partija koji je uradio pravni tim Centra za monitoring podržan je sa 6000 potpisa građana i u predat Skupštini Crne Gore na usvajanje.

Ova godina projekta bila je posvećena zastupanju novog Prijedloga Zakona o finansiranju političkih partija kroz održavanje sastanaka sa predstavnicima političkih partija i međunarodne zajaednice u Crnoj, kao i organizovanjem javne debate na tu temu.

Projekat

**UNAPREĐENJE IZBORNOG ZAKONODAVSTVA:
KAMPANJA JAVNOG ZASTUPANJA**

CEMI je krajem u oktobru 2006. godine započeo sa implementacijom projekta **“Unapređenje izbornog zakonodavnog okvira u Crnoj Gori: Kampanja javnog zastupanja”**. Cilj ovog projekta je unaprijeđivanje izbornog zakonodavstva kroz formiranje adekvatne podloge za usvajanje novog izbornog zakona u crnogorskom Parlamentu.

Ovaj projekat je bio posvećen pripremi potrebnog materijala za donosioce odluka koje se tiču usvajanja kvalitetne legislature. Istovremeno, znači i stvaranje šireg društvenog konsenzusa o nekim od najvažnijih pitanja političkog predstavljanja – predstavljanje žena i manjina, tipovi izbornog sistema (većinski i proporcionalni), imperativni ili slobodni mandat, monitoring troškova i finansijskih tokova u izbornim kampanjama te sloboda medija u procesu izvještavanja o izbornom procesu.

Projektne aktivnosti uključuju organizovanje javne debate o uvođenju novina u izbornom zakonodavstvu, kroz organizovanje okruglih stolova u periodu od oktobra 2006. do avgusta 2007. Nakon tog perioda, pristupilo se izradi 5 publikacija koje su poslužile kao osnov zastupanja različitih modela i rješenja u izbornom zakonodavstvu. U okviru projekta su izrađene sljedeće publikacije:

1. Izbori i izborni zakonodavstvo 1990-2006, prof. Dr Veselin Pavićević, Mr Olivera Komar i Zlatko Vujović
2. Elections and Electoral Law 1990-2006, Dr Veselin Pavićević, Mr Olivera Komar i Zlatko Vujović
3. Izmjene izbornog zakona (Prilozi za raspravu)
4. Političke partije i partijski sistemi, prof. Dr Vladimir Goati
5. Izborni sistemi zemalja Evropske unije, Zlatko Vujović

Sredstva za realizaciju projekta obezbijedili Nacionalna zadužbina za demokratiju (**National Endowment for Democracy**) - **NED** i Norveška narodna pomoć (**Norwegian People's Aid**) - **NPA**.

Projekat

UNAPREĐENJE PREDSTAVLJENOSTI MANJINA U PARLAMENTU

Projekat **“Unapređenje predstavljenosti manjina u Parlamentu”** započet je u avgustu 2007. godine sa ciljem da donese konkretne preporuke kojima će se unaprijediti postojeći izborni sistem i omogućiti adekvatna predstavljenost manjina u izbornim organima.

Crna Gora je multietnička zemlja, u kojoj žive ravnopravno Crnogorci, Srbi, Bošnjaci, Muslimani, Albanci, Hrvati i Romi te je stoga neophodno omogućiti podjednake mogućnosti za učešće svih manjinskih grupacija u Parlamentu. Projekat **“Poboljšanje zastupljenosti manjinskih grupa u Parlamentu”** se u suštini odnosi na problem predstavljenosti dvije grupacije manjina u Crnoj Gori, i to brojčanih (nacionalne i religijske) i političkih manjina (žene).

Projekat je imao za cilj pripremu potrebnih materijala za donosioce odluka koje se odnose na usvajanje kvalitetne legislature. U okviru projekta je izrađena istraživačka studija o trenutnoj zastupljenosti manjinskih grupa u crnogorskom Parlamentu, komparativna analiza različitih modela predstavljanja manjina, kao i konkretni prijedlozi o izmjenama postojeće izborne legislature na osnovu postignutih zaključaka.

U okviru tog projekta pripremljena je i objavljena publikacija pod nazivom **“Ravnopravnost i razlike – Pravo žena na političko reprezentovanje”**, autora Mr Boško Tripković.

Sredstva za realizaciju projekta obezbjedila je Norveška narodna pomoć (**Norwegian People’s Aid**) - NPA

**Projekat:
MONITORING SUĐENJA
OSCE i CEMI**

Pravo na pravično suđenje predstavlja sastavni dio međunarodnih ugovora o ljudskim pravima. Ono ima dugu tradiciju u sistemu anglosaksonskog prava, i čini sastavni dio svakog demokratskog pravnog sistema. Pravo na pravično suđenje je sredstvo kojim se omogućava i olakšava vršenje i zaštita i drugih ljudskih prava, a ujedno i ispravljanje nepravdi nastalih kršenjem ljudskih prava.

Misija OEBS-a u Crnoj Gori je odabrala Centar za monitoring CEMI za partnersku organizaciju u realizaciji dvogodišnjeg projekta pod nazivom "Projekat praćenja suđenja". Projekat ima za cilj osnaživanje vladavine prava u Crnoj Gori i to kroz pružanje podrške aktuelnom procesu pravosudne reforme putem unapređenja standarda pravičnog suđenja i njihovog poštovanja.

Aktivnosti projekta su usmjerene na procjenu aktuelnih sudskih praksi u dijelu koji se odnosi na primjenu domaćeg krivičnog zakonodavstva i međunarodnih standarda pravičnog suđenja, davanje preporuka za poboljšanje funkcionisanja krivično-pravnog sistema i na jačanje kapaciteta civilnog sektora da prati suđenja. Radnu grupu misije OEBS-a u Crnoj Gori koja radi na sprovođenju projekta čine istaknuti pravnici: Aleksa Ivanović, Nada Đurović i Bojana Ostojić.

U drugom dijelu projekta koji se odnosi na obezbjeđivanje održivosti projekta jačanjem sposobnosti civilnog sektora da prate suđenja i izvještavaju o njima, angažovani su diplomirani pravnici Milorad Marković i Vlado Dedović.

**Projekat
UPOZNAJ SISTEM DA BI GA MIJENJAO**

U okviru programa za civilno društvo, a pod pokroviteljstvom Olof Palme centra iz Švedske, Centar za monitoring je 2002.godine započeo sa realizacijom projekta *“Upoznaj sistem da bi ga mijenjao”* sa ciljem edukacije mladih ljudi u Crnoj Gori o pravno-političkom sistemu države u kojoj žive kao i načinu funkcionisanja državnih institucija.

Realizacijom projekta *“Upoznaj sistem da bi ga mijenjao”* CEMI je želio uticati na srednjoškolce na način da postanu svjesni činjenice da su dio sistema i da imaju mogućnost da ga mijenjaju kao njegovi budući nosioci. Projekat je imao za cilj da probudi njihovo interesovanje za pravno-politički sistem zemlje u kojoj žive, da usmjeri njihove ideje i podigne građansku svijest tih mladih ljudi. Projekat se kao i prethodnih godina realizovao u tri faze.

U petoj godini realizacije ovaj projekat ima određene novine. Paralelno sa vršnjačkom edukacijom, u šest crnogorskih srednjih škola osnovani su i debatni klubovi u kojima su se srednjoškolci redovano sastajali i obrađivali teme iz oblasti demokratije i ljudskih prava po Karl Poper sistemu.

Prva faza

CEMI-jev tim trenera je, u cilju realizovanja radionica, posjetio 22 srednje škole u periodu od marta do kraja maja 2006. godine. Učesnici radionica su tom prilikom dobili materijal u kojem su predstavljene državne institucije i njihov način funkcionisanja, kao i prvo izdanje CEMI-jevog priručnika za srednjoškolce *“Upoznaj sistem da bi ga mijenjao”*. Na radionicama, treneri su upoznali učesnike sa osnovama pravno-političkog sistema Republike i uputili ih na mehanizme funkcionisanja državno-pravnog sistema, i to kroz simulaciju rada osnovnih državnih institucija. Improvizujući način funkcionisanja institucija i stavljajući se u ulogu Predsjednika Republike, poslanika u Parlamentu, članova Vlade i Ustavnog suda, učesnici su imali mogućnost da slobodno govore kako o prednostima, tako i o manama i problemima koje su *“uočili”* u državno-političkoj strukturi Republike. Na kraju radionica, tim trenera je učesnicima dodjeljivao zadatak da napišu rad na temu *“Upoznaj sistem da bi ga mijenjao”*. CEMI je u junu, na osnovu literarnog umijeća koje su đaci iskazali u svojim radovima, kao i na osnovu pokazane kreativnosti i zainteresovanosti na

radionicama, odabrao po dva učenika iz svake škole, koji su kasnije prošli obuku za vršnjačke edukatore.

Druga faza

U drugoj fazi projekta organizovan je ljetnji seminar za vršnjačke edukatore u Ulcinju, na kojem su predavači bili univerzitetski profesori i predstavnici nevladinog sektora. Odabrani učenici su na ovom seminaru imali priliku da prošire već stečena znanja o političko-pravnom sistemu Republike, kao i da se upoznaju sa načinom funkcionisanja nevladinih organizacija i ulogom civilnog sektora u procesu odlučivanja i integrisanja Crne Gore u evropske tokove.

Treća faza

Vršnjački edukatori su u trećoj fazi realizacije projekta imali zadatak da u svojim školama održe radionice, na kojima su svojim vršnjacima prenijeli stečena znanja, na prijemljiv način, kroz interaktivno učenje na zadatu temu. CEMI-jevi treneri su ovom prilikom nadgledali rad vršnjačkih edukatora i pomagali im u realizaciji radionica. Projektom je obuhvaćeno preko 1 200 srednjoškolaca iz 12 crnogorskih opština.

Institucionalne posjete

Predsjednik Skupštine Crne Gore, g-din Ranko Krivokapić, primio petu generaciju vršnjačkih edukatora angažovanih na CEMI-jevom projektu "Upoznaj sistem da bi ga mijenjao". Na prijemu u Parlamentu, edukatori su kroz predavanje g-ina Krivokapića saznali više o značaju, nadležnostima, načinu funkcionisanja i mjestu skupštine u sistemu vlasti. Po završetku uvodnog izlaganja g-din Krivokapić je dao mogućnost edukatorima, predstavnicima svojih škola i lokanih samouprava, da postavljaju pitanja o aktuelnim političkim dešavanjima, evropskoj perspektivi i rezultatima ustavne promjene.

Kao dio institucionalnih posjeta, peta generacije vršnjačkih edukatora primljena je u prostorijama **Pokreta za promjene** gdje ih je dočekaao g-din Nebojša Medojević, lider te stranke. U posjeti koja je trajala više od dva sata, g-din Medojević je govorio o organizaciji i funkcionisanju političke partije na čijem je čelu, kreiranju politike, izazovima i vrijednostima najmladje partije na našoj političkoj sceni.

ENEMO misija

U okviru Evropske mreže organizacija za nadgledanje izbora (ENEMO), **Centar za monitoring CEMI** učestvovao je u nadgledanju parlamentarnih izbora u Ukrajini 30. septembra 2007 godine. CEMI, koji je jedan od osnivača mreže, u Ukrajini je imao ukupno 14 predstavnika: 10 predstavnika uključenih u kratkotrajnu posmatračku misiju, i 2 CEMI-jeva člana koja su dva mjeseca bila angažovana u dugoročnoj posmatračkoj misiji.

Prijevremene parlamentarne izbore u Ukrajini raspisao je predsjednik Viktor Juščenko posije ozbiljne političke krize koja je trajala od početka aprila. ENEMO misija u Ukrajini za nadgledanje izbora zvanično je započeta 5. septembra. 25 iskusnih ENEMO-vih posmatrača angažovano je na duže vrijeme, a njihov zadatak je da posmatraju i proučavaju predizborno okruženje u Ukrajini. Cilj ENEMO asocijacije u Ukrajini je da podrži razvoj transparentnosti i demokratije u ovoj zemlji, kao i da unaprijedi izborne uslove i političko okruženje. Takođe, cilj ENEMO asocijacije je i da pruži precizan i nezavisan (objektivan) izvještaj sa izbora.

ENEMO je grupa od 17 organizacija iz 16 zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza, Centralne i Istočne Evrope, koje su se u svojim matičnim zemljama istakle kao vodeće posmatračke grupe. ENEMO formiran 2001. godine, i Centar za monitoring CEMI je jedna od 11 nevladinih organizacija koja je učestvovala njenom osnivanju.

Na dan izbora 30. septembra u okviru iste misije još 14 iskusnih CEMI-jevih posmatrača je raspoređeno po različitim oblastima Ukrajine i nadgledalo izbornu proceduru.

**IZBORI I IZBORNO ZAKONODAVSTVO 1990-2006
ELECTIONS AND ELECTORAL LAW 1990-2006
Prof. Dr Veselin Pavićević, Mr Olivera Komar i Zlatko Vujović**

Ova knjiga predstavlja drugo dopunjeno izdanje, priređeno u okviru projekta „Unapređenje izbornog zakonodavstva u Crnoj Gori: Kampanja javnog zastupanja“, koji su podržali Norveška narodna pomoć NPA i Nacionalna zadužbina za demokratiju NED.

Prvo izdanje publikacije „Izbori i izborno zakonodavstvo u Crnoj Gori 1990-2004“ sistematizovalo je podatke o izborima za predstavničke organe vlasti u Crnoj Gori od 1990. do 2004. godine. Drugo izdanje dopunjeno je podacima koji se odnose na Parlamentarne izbore održane u septembru 2006. godine. Takođe, cjelina je upotpunjena analizom političkog okvira održanih izbora u posmatranom periodu. Time su na jednom mjestu objedinjeni svi relevantni podaci vezani za razvoj izbornog sistema Crne Gore.

Knjiga je podijeljena u četiri dijela.

- Analiza normativne strukture i efekata sistema, autor dr Veselin Pavićević
- Duga tranzicija u Crnoj Gori-od polu-kompetitivnih izbora do izborne demokratije, autor dr Srđan Darmanović
- Monitoring izbora i izbornog sistema, autori Mr Olivera Komar i Zlatko Vujović
- Zakonodavstvo

Publikacija je prevedena i objavljena i na engleskom jeziku.

**IZMJENE IZBORNOG ZAKONA
(Prilozi za raspravu)
Kompilacija autorskih tekstova**

Publikacija je nastala kao jedan od rezultata projekta „Unapređenje izbornog zakonodavstva: Kampanja javnog zastupanja“ i koji ima za cilj pripremanje adekvatne podloge za uspostavljanje novog izbornog zakona u Skupštini Crne Gore.

U januaru 2007. godine započeta je javna rasprava o nedostacima postojećeg izbornog zakona. Na organizovanim raspravama učestvovali su predstavnici političkih partija u Crnoj Gori, univerzitetski profesori, domaći i strani stručnjaci, članovi civilnog sektora, predstavnici međunarodne zajednici, kao i mediji. Ova publikacija objedinjuje izlaganja i materijale koji su pripremljeni na održanim javnim raspravama i imaju ulogu da pruže zakonodavcu neophodne informacije i daju odgovore na sljedeća pitanja: tip izbornog sistema, priroda poslaničkog mandata, regulacija i samoregulacija medija u izbornom procesu, mehanizmi za predstavljanje žena u Skupštini RCG i dizajn izborne administracije.

Autori priloga su bili izlagači na održanim raspravama, među kojima su prof. Dr Marijana Pajvančić, prof. Dr Vladimir Goati, Mr Olivera Komar, Zlatko Vujović i Nada Drobnjak, šefica Kancelarije za rodnu ravnopravnost.

PARTIJE I PARTIJSKI SISTEM U CRNOJ GORI

Prof. Dr Vladimir Goati

Drugi naslov u ediciji "Izbori i partije", studija "Političke partije i partijski sistemi", predstavlja sistematizovanu analizu djelovanja političkih partija i funkcionisanja partijskih sistema.

Studija je plod dugogodišnjih istraživanja profesora prof. Dr Vladimira Goatija, i predstavlja bogat resurs za sve koji iskazuju interesovanje za izučavanje ove teme, bilo da je ono usmjereno u akademske ili praktične svrhe.

Studija značajno doprinosi povećanju nivoa saznanja o nastanku, razvoju i funkcionisanju modernih političkih partija i sagledavanju uloge koje one nose u procesu demokratizacije i demokratske konsolidacije u društvu kakvo je današnja Crna Gora.

IZBORNI SISTEMI ZEMALJA EVROPSKE UNIJE

Mr Zlatko Vujović

Ova knjiga predstavlja sveobuhvatnu analizu izbornih sistema zemalja članica Evropske unije i bavi se problemom koji je obilježava jednu od najintenzivnijih debata u oblasti političkih sistema: većinski ili proporcionalni izborni sistem.

Proces kreiranja izbornog sistema za izbor članova Evropskog parlamenta je pratio sporo jačanje nadležnosti, jedine institucije EU sa demokratskim kapacitetom. Proizvod sporog procesa je usvajanje načela koja vode uvođenju sistema proporcionalnosti, kao osnovnog principa za kreiranje izbornih sistema koji se mogu

koristiti za izbor predstavnika u ovaj dom. Snažan talas prihvatanja principa proporcionalnosti oslikava se upotrebom tih sistema u 22 od 27 država članica EU, dok dvije članice pripadaju grupi zemalja koje koriste većinsko-majoritetne izborne sisteme.

Da li će princip proporcionalnosti postati zajednički elemenat izbora za nacionalne, kao što važi za Evropski parlament, zavisiće, prije svega, od izvjesnosti formiranja stabilnih većina, najčešćeg proizvoda dva preostala većinsko-majoritetna sistema u Evropskoj uniji. Ukoliko njihovo formiranje bude ugroženo, a stabilnost političkog sistema dovedena u pitanje, pokrenuće se reforme koje će neumitno voditi uvođenju sistema sa većim stepenom proporcionalnosti.

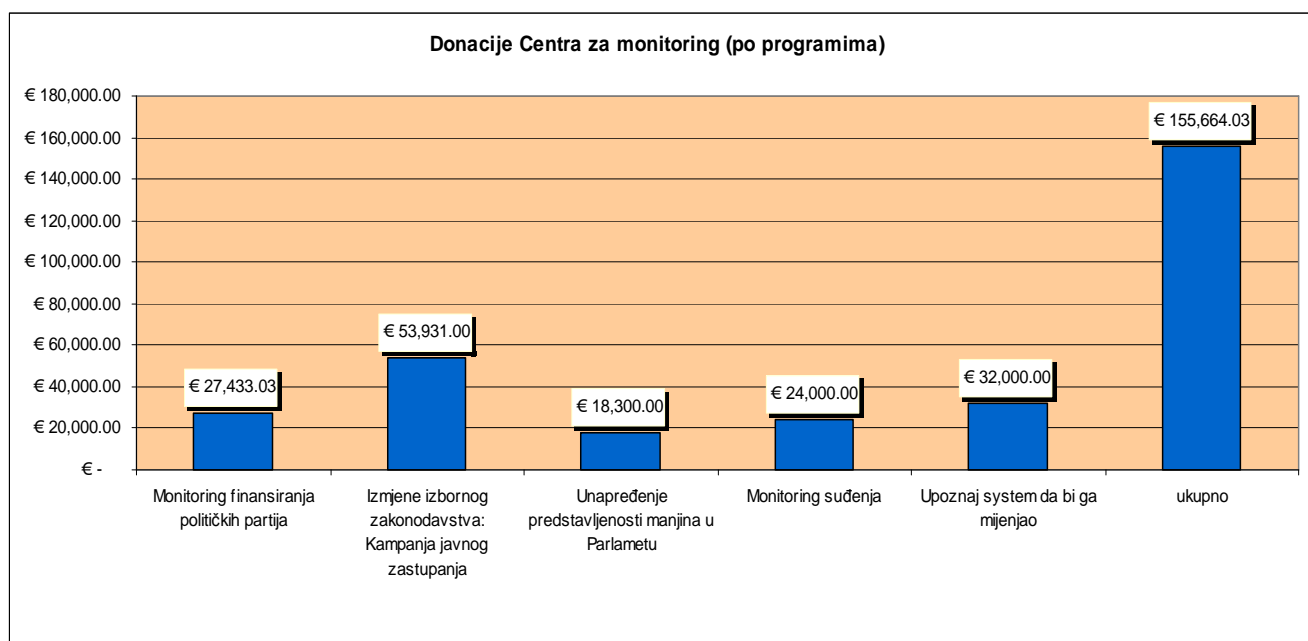
RAVNOPRAVNOST I RAZLIKE
Pravo žena na političko reprezentovanje
Mr Boško Tripković

Centar za monitoring CEMI je u okviru projekta "Unapređenje predstavljenosti manjina u Parlamentu", izdao publikaciju pod nazivom "Ravnopravnost i razlike" autora Mr Boška Tripkovića.

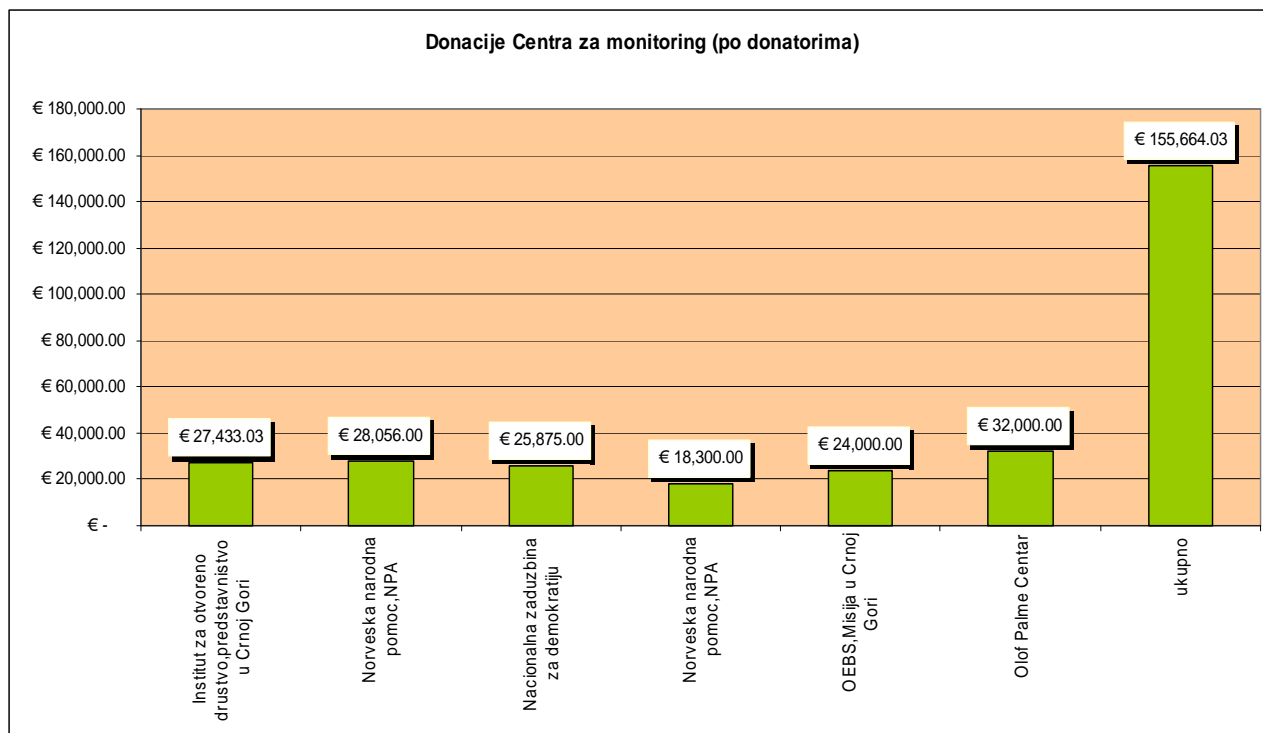
Jedno od pitanja koje se u savremenoj nauci temeljno razmatra jeste i potreba obezbjeđivanja institucionalnih preduslova za demokratizaciju političkog takmičenja i za uključivanje što šireg kruga građana u odlučivanje o javnim poslovima. Žene danas čine 17% poslanika u parlamentima u svijetu, i političko reprezentovanje žena u predstavničkim tijelima treba posmatrati u širem kontekstu.

Publikacija obuhvata sve komparativnu analizu međunarodne prakse kada je u pitanju predstavljanje žena u parlamentu, kao i teorijsku zasnovanost političkog reprezentovanja žena. Poseban akcenat je stavljen i na pravo žena na učešće u vlasti prema unutrašnjem pravnom sistemu.

Unapređenje izbornog sistema predstavlja projekat koji CEMI realizuje već dvije godine uz podršku Norveške narodne pomoći, NPA.

Naziv programa	Iznos donacije
Monitoring finansiranja političkih partija	€ 27,433.03
Izmjene izbornog zakonodavstva: Kampanja javnog zastupanja	€ 53,931.00
Unapređenje predstavljenosti manjina u Parlametu	€ 18,300.00
Monitoring suđenja	€ 24,000.00
Upoznaj system da bi ga mijenjao	€ 32,000.00
total	€ 155,664.03

Donator	Iznos donacije
Institut za otvoreno društvo, predstavništvo u Crnoj Gori	€ 27,433.03
Norveska narodna pomoc, NPA	€ 28,056.00
Nacionalna zaduzbina za demokratiju	€ 25,875.00
Norveska narodna pomoc, NPA	€ 18,300.00
OEBS, Misija u Crnoj Gori	€ 24,000.00
Olof Palme Centar	€ 32,000.00
total	€ 155,664.03